

# Čudesni izletnik

ERVIN ŠINKO

---

## ONO, U ŠTO VJERUJEŠ ...

Ono, u što vjeruješ, onaj, koga voliš i ono, što jesi – uvijek je u opasnosti.

Ono, u što vjeruješ, onoga, koga voliš i ono, što jesi – uvijek iznova moraš spasavati od klonuća, tuge, bujnih lijana pitanja: sebe sama.

Treba dobro razgovarati. Kad dobro razgovaram – s prijateljem ili s neprijateljem – razgovaram i sa sobom, a ja sam mnogoličan.

I ja, i onaj, koji meni govori, ako dobro razgovaramo, ne razgovaramo samo jedan s drugim. Izmjenjujući riječi, i ja, i onaj, koji meni govori, sudaramo se s mnoštvom svojih lica u sebi.

Znam svoje *da* i znam, na što kazujem *ne*.

*Da* ili *ne*, posljednja je riječ na ishodu boja. Iza *da* i *ne* uvijek se krije bojište pokriveno našim žrtvama: ranjenim i ubijenim.

Reći *da* ili reći *ne*, jednostavno je. No ništa nije manje jednostavno, nego doći do svoga *da* i do svoga *ne*.

Svaki *da* i *ne*, što ga kaže onaj, s kojim govorim i što ga kažem ja, manje je i više negoli ja ili on – nema toga *da* i nema toga *ne*, u koje bi stao čitav čovjek i koje bi čovjek ispunio sasvim.

Nije lako dobro razgovarati, dobro razgovarati – to je borba.

Nije lako živjeti, jer čak i lako živjeti nije jednostavno. Nema samo nebo zvijezda, ima ih i podzemlje.

Jednostavno bi bilo živjeti, kad ne bi oko našega *da* i *ne*, iznad i ispod našega *da* i *ne* bilo sve puno prašumskih sjena, lijana, gustiša i gliba – prašuma s tajanstvenim gladnim očima, koje – zvijezde našeg podzemlja – svjetlucaju u teškim noćima.

Kad se dobro razgovara – s prijateljem ili s neprijateljem – tlo bojišta se giba.

Za neke mrtve se pokaže, da su bili prividno mrtvi, a za neke žive, koje smo gledali hrabro nasmijane, da su se držali samo pristojno, ali da su u nama već davno kap po kap iskrvarili.

Dobro razgovarati opasno je.

Vrijedi dobro razgovarati, jer je opasnost dokaz ne protiv života, nego protiv ustupaka. Ono, u što vjeruješ, onaj, koga voliš i ono, što jesi, to je uvijek u opasnosti. I uvijek iznova moraš biti hrabar, smion i sam samcat, kao što je sam samcat čovjek na zemlji.

Dobro razgovarati? Ja sam za to! Ali što je s tišinom? S blagdanom beskrajno modrog neba u podne nad nepomičnim modrim jezerom?

Tišinu, u kojoj ništa ne znamo i u kojoj je sve slutnja, sjećanje i prepoznavanje, zar tišinu ljepote ne poznaješ?

## MA O ČEMU GOVORILA TVOJA RIJEČ...

Ma o čemu govorila tvoja riječ, kroz nju kaplje, probija krv kao kroz povoj ranjena čovjeka, koji će iskrvariti,  
ma o čemu govorila tvoja riječ, o bolu govori.

Zašto?

Zašto nad tvojim pejzažima nema umirujućeg sjaja blagih zvijezda?

Ma o čemu govorila tvoja riječ, u tvom glasu ima daha vrelog vjetra, od kojega se sve suši;

pa čak i smijeh mladih djevojaka, kad o njima govoriš, naliči na groznicu, od koje zubi cvokoću.

Zar ništa ne znaš o ljepoti koja se smiješi, a puna je velikoga radoznog čuđenja?

Zar ništa ne znaš o ljepoti bezlobnoj poput Sina čovječjega, koji je, blijed u licu, bezbrižno hodao po velikoj modroj vodi i nije potonuo, nego koračao po njoj uspravan?

o čudotvornoj ljepoti, uvjerljivoj kao ruka majke, kad miluje lice svoga djeteta, ili kao radost ljubavnikâ, kad im se usne dotaknu – zar ništa ne znaš o čudu ljepote?

Zar ništa ne znaš o ljepoti, oko koje raste tišina i koja sve misli zaogrće tišinom?

## MA O ČEMU GOVORILA MOJA RIJEČ ...

Ma o čemu govorila moja riječ, o daljini govori,  
o tome, da je daleko ljepota, oko koje raste tišina, koja sve misli za-  
ogrće tišinom –

ma o čemu govorila moja riječ, o kamenu govori, što postade duša,  
o čarobnoj riječi, što postade tijelo, djevičansko, svijetlo,  
ma o čemu govorila moja riječ, ona je tišina koja uzdiše,  
ma o čemu govorila moja riječ, govori o tišini ljepote,  
uvijek o njoj, uvijek ono, što se o njoj ne govori,  
uvijek zbog nje i o tome, da je ona daleko, da nije prisutna  
i da je prisutna kao hljeb u očima gladnih i kao mir u riječi nakostri-  
ješenoj od ratnog požara.

Zbog nje, za nju, zbog tišine, za tišinu riječ moja ne može o drugome  
govoriti, nego o patnji, borbi, groznici,  
to jest o bolu, koji me od nje dijeli.

Ne može moja riječ o drugome da govori nego o tišini,  
o tome, da tišine nema,

o tišini, da je nema, da nema tišine, u kojoj bi se čulo, kako odlijeće  
trenutak i kako tonu u šutnju začuđene oči i modro nebo.

Ma o čemu govorila moja riječ, nju ne diktiram ja.

Moja riječ? Moja riječ je moja, ona je moja, ali samo kao što je moje  
ovo vrijeme, u kome živim  
i kao što je moja ova sudbina.

## UVIJEK SAM BIO ZAPANJEN ...

Uvijek sam bio zapanjen, uvijek sam i sada zapanjen, koliko obilje darova može da prosipa nečija gola ruka,

uvijek sam bio zapanjen, uvijek sam zapanjen, kakva sve čuda može stvarati razgovetna jednostavna riječ jednoga jedinog pogleda

i zahvaljujem svome zlom udesu, koji me je do danas čuvao,

sačuvao od toga, da mi ne trebaju drugi ljudi,

i da, oglupljen, ikad zaboravim, da je dobit i ono, što čovjeka ide,

ali ono najbolje,

ono najbolje da je uvijek dar, kao i samo moje postojanje.

Zahvaljujem svome zlom udesu, što mi nije dao mira,

što me je daleko odagnao, daleko od onih, koji imaju u pretincu označenu brojem gotov odgovor na svako pitanje, još prije nego što je ono postavljeno;

zahvaljujem, što nikad nisam mogao da budem, što nikad nisam bio pjesnik koji se u igri nad grobovima zadovoljava minulim lijepim riječima lijepih mrtvaca.

Zahvaljujem mome zlom udesu,

mome zlom, lijepom udesu, što živeći samo jedan život s onima, koji samo jedamput žive, s jezmom čeznem za tim,

da dar bude i moja riječ, i moj život, obogaćen darivanjem tolikih ruku, očiju, riječi,

obasjan suzama, krvlju i poljupcima.

## KAZU, PJESMA IMA KRILA ...

Kažu, pjesma ima krila. A tako i jest.  
Pa sve da i nije tako, trebalo bi da bude tako,  
da ima krila, ako je pjesma. Da ima krila,  
smiona, oslobađajuća, čarobna, koja nas jednim zamahom odnose u  
neslućenu slobodnu visinu bezbrižnih zvijezda.

O, neslućene bezbrižne zvijezde, daljino neopterećena!  
Neograničena! U njoj, neograničenoj, kako otpada, kako se rastapa.  
raspršuje, rasplinjuje, nestaje sve, što je mjerilo, zapovijed, težina, bol  
protivštine između *da i ne!*

To nije opojnost, jer treznoće nema, a nije ni radost, jer tuge nema.  
nego sâm život, žarko zračenje i svijetli blagdan riječi, riječi, riječi.  
koje rješavaju tajne – blagdan svjetlosti.

Mladost? Što je to mladost, kad nema starosti?

I blaženi ritam za blaženim ritmom trijumfira nad praznovjericom  
vremena,

majka mi je djevojčica i igra se sa mnom lovice,  
dječaćić, moj mali dječaćić sad mi je otac, ja mu gladim kosu i on  
mi se smješka –

eto, kako je sve u redu  
samo ako iza nas ostane postiđena gluha samovolja zakona, pravilo  
slijepe stvarnosti,

a krila, krila čežnje preobražene u pjesmu odnesu nas u visinu oslo-  
bađajućih, čarobno bezbrižnih zvijezda!

Odnese nas, ali zemlja je krvnica, krvnici su sati, krvnici smo i mi  
sami,

ruke nam se šire na grljenje, i kad bi naše ime doprlo do nas,  
uzalud bi doprlo, mi ga ne bismo prepoznali, ne bismo se ni trgli:  
tako more ne čuje vjetrić.

Samo pjesma zna pravo ime mora i moje pravo ime,  
pjesma, koja čeka da se oglasi – pjesma koja mene čeka, moju snagu,  
moj glas,

pjesma, krilata pjesma – ona bi bila moja pjesma, da nije krvnik  
zemlja i sati.

## PROSJED SAM ...

Prosjed sam, a kao dječak sam, koji je naglo uzrastao.  
Tek što mi je odijelo dogotovljeno, tek što sam ga obukao, već sam ga prerastao, a prije nekoliko dana je po meni krojeno.

Jučer je još bilo lijepo, rađeno po mjeri, a danas mi već ne pristaje, ruke i noge htjele bi iz njega, rukavi su mi danas već prekratki, u ramenima me steže. Ostadoh vjeran sam sebi.

Nestalna, uzalud me oblače,  
nestalan sam kao misao, koja uvijek pokazuje pred sebe, nisam strelica, koja je, pogodovši metu, stala.

Hej, stari čovječe! već je dotkana tvoja mrtvačka košulja,  
koja će, učinivši red, pokriti tvoje svojski ukočene udove, a ti,  
ti se još i dalje nemiran propinješ, gdje se god kakva ograda ispriječi,

uvijek se iznova propinješ, kao da ne ostadoše samo kapi posljednjih trenutaka u negda punoj čaši.

Hej, stari čovječe, ne misliš li, da bi već bilo vrijeme da ostaneš u svojoj koži,  
da budeš pristojno mlitav, uredan starac, bez želja, kako treba da bude?

Bilo bi već vrijeme, iskapio si čašu, zaista je vrijeme!

Ali što da radim?

Loš dak ostaje loš dak.

Lekciju nije nikada naučio i, nepoučljiv, ne će je naučiti.

Tko nije nikada bio uredan, dobar učenik, ne će to nikada biti!

Nikada ne ćeš biti dobar učenik, a sad, kad je napokon došao dan dijeljenja svjedodžbi, eto,

dugim nizom svojih dana sâm si napisao sebi svjedodžbu i dok je gledaš i sričeš, što možeš drugo u njoj pročitati nego:

učenik taj nije učio, pokazao se nepopravljivim, svagda nezasiitljivim, beskućan u svome domu,

do smrti je tražio ono, što uredan čovjek nikad ne će izgubiti: sebe u svijetu, svijet u sebi.

A što je našao? *Njega* je uvijek našlo nešto, što ga je boljelo.

## VIŠE OD PETNAEST HILJADA DANA ...

Volio bih ići daleko, otići daleko: tu dolje pred kuću i ostaviti ovdje gore u sobi za stolom, sa šeširom i kaputom zajedno toga čudnog čovjeka, koji mi već više od pola vijeka ne dâ ni u snu mira,

čovjeka, s kojim se već pola vijeka natežem da sklopim prijateljstvo. Čovjeka, koji se više od petnaest hiljada dana služi mojom rukom, iz moje čaše pije, mojim plućima diše – zbog njega i od njega nemam nijednoga slobodnog trenutka,

on mi uporno stoji na putu;

na putu, koji nije moj, a na komu bih mogao naći slobodu,

na putu, koji bi me jedini mogao odvesti u sretnu daljinu: tu dolje pred kuću,

da se pomiješam sa stablima i treperavim travama i disanjem zemlje, koje je bez sjećanja.

Više od petnaest hiljada dana drži me on, tiranin, danju i noću zarobljena,

a njegovo čarobno sredstvo, kojim me opčinjava, njegova tajna,

o, tajno moje tajne! – nije nada, nije radost, nego žar, žed,

glad očiju, usana, prstiju mojih, bol svagda budne neutažive gladi mirisâ i bojâ

i taj čudan čovjek, tamničar moj zna, da bih prestravljen bježao pred slobodom, koja bi mi oduzela ono, što me veže.

## TAMNI PROZOR ...

Tamni prozor. Gdje mu je stanar? Možda je izišao ili je na putu kući, možda nije ni izišao, nego sjedi gore u tami, buljio je preda se, pa je izmoren od tuge zaspao,

možda bdi i daje tajni znak tamnim prozorom – možda je umro i zato nema nikoga, tko bi upalio svijetlo.

Tamni prozor. Tramvajska kola zvone pod njim. I auto trubi, jureći osvijetljen. Dolje se čuju koraci umornih nogu, te laganih, što se možda žure na sastanak. I tumara tu netko. Tek što pogleda gore, produži.

Tamni prozor, kao i galaktične zvijezde, ostavlja me sama, daleko, daleko nijemo gurnuta u sebe.

## NIJE NAJLJEPŠE U POBJEDI ...

Nije najljepše u pobjedi pobjeda.

Koga sve ne vidjeh pobijediti, što sve ne vidjeh pobijediti?

Gledajući pobjednike, koliko se puta sjetih muške riječi Ludog Dječaka Poete: *les saletés de la gloire* ...

Odista, od mnogih je pobjeda ljepši život o suhom hljebu i vodi, ljepši i nepobjediviji.

Koliko puta vidjeh junaka, koji je svojom čistom pjesmom u srcu pobijedio sve podmukle zamke lijene Navike,

pobijedio gadnog gmizavca sedmoglavog zmaja, strašnoga golemog crva Malih Briga,

i pregazio močvaru odvratne Udobnosti, a da nije, sa svojom čistom pjesmom u srcu, ni primijetio, kako ga ona k sebi mami, da se odmori –

Koliko puta vidjeh junaka sa čistom pjesmom u srcu, junaka čiste pjesme!

Ali zatim! Zatim ... odjeknula je truba pobjede, junak je pobijedio i pobijedivši izgubio sve svoje dobivene bitke,

i od pobjede klonu, zanijem i njegovu srcu njegova čista pjesma.

Još samo truba trubi.

Pobijedivši sasvim je izgubio nadu, što su je rasplamsavale sve njegove dobivene bitke,

i dok on prolazi ispod slavloluka,

kao poražena vojska – tako se rasipa, nestaje ohlađena vjera i opojnost, djevičanski sjaj, koji ga je dotle pratio.

Podmukla je pobjeda i užasna poput slijepog zakona.

## MOJA RADOST JE BORAC ...

Moja radost je borac, koga nije pobijedila njegova pobjeda. U mojim je ustima njegovo ime zaboravljeni okus davnih bajka o sreći i lijepih mojih snova, koji osvježava.

U očima drugih, sela su samo sela a gradovi samo gradovi, ali oči toga borca vide, i vidjele su, da su sela i gradovi za čovjeka pustinja, zasjeda šakalâ, plijen šakalâ,

on je vidio, da je mrak oluje, gluhoća oluje.

I on je pošao. Oglasila se u njemu i nosila ga je njegova samotna čista pjesma o selima, o gradovima,

o selima ljudi, o gradovima ljudi, o zemlji koja će biti čovjekova.

I drugi su pošli u borbu, ali su na pô puta s takvom pjesmom, koja im je živjela samo u srcu, iskrvarili pregaženi,

a ako ne bi iskrvarili oni, iskrvarila bi pjesma, iskrvarila na pobjedi, iskrvarila tada, kad je pobjednički zaorilo na usnama milijuna ono, što je do pobjede bilo svijetla čista pjesma u dnu srca junaka –

žarki psalam, koji je u svetom žaru zagrljio svijet, s pobjedom postade sivi glupi paradni marš.

Moja radost je borac, koji je pobijedio, a u srcu čuva svoju božnu pjesmu punu težnja za zagrljajem svijeta

kao tada, kad je pošao u borbu sâm

prema gradovima svjetlucavim od očiju šakalâ, prema tamnim selima i prema gluhoj oluji.

Među zaglušnim bojnim poklicima neprijatelja, i u svečanom času, kad su trube treštale njegovu pobjedu, on je ostao ono, što je bio,

s onom čudnom pjesmom u srcu, pjesmom punom bolne čežnje za čistim sjajem modrih nebesa,

koja bi htjela da on sine na čovjekovoj zemlji i u očima ljudi,

ostao je ono, što je bio, s pjesmom neosakaćenih težnja u srcu,

s čudnom pjesmom, u kojoj je budna tajna samoća borca, samoća bola osamljenih milijuna i bolna čežnja za slobodnim daljinama.

Okamenio bi se, kip svoj postao bi junak, koji bi, iznevjerivši se, pogledao unatrag.

Moja radost je borac, koji kao da svagda po prvi put polazi u borbu, i vjeran svojoj samoći

ide na čelu guste čete nada, koje udaraju o vrata vremena,

on zna, da tromi dani svagdašnjice žude da dobiju okus lijepih snova, davnih bajka o sreći i svjetlost cilja.

## PJESNIK ZAPOČINJE TADA ...

Pjesnik započinje tada, kada zapne u grlu glas.  
Pjesnik započinje tada, kad je čovjek gô,  
kad je na usnama čovjeka riječ kao vrisak naga,  
pjesnik započinje tada, kad prestane dokono sanjarenje i mlako plakanje,  
tada, kad je riječ jača od čovjeka, koji je izgovori,  
u času, kad riječ, kao orkan, ne može da bira, hoće li nastati ili ne će,  
tada, tada započinje pjesnik. Tada, kad sam o gluhoj stijeni moje  
u tamu zaronjene sudbine  
raskrvario nokte, a nema ni daška vjetra, da bi mi ohladio o stijenu  
izranjeno čelo, koje peče,  
i pari ja, jedino siroče među životinjama na zemlji, kopile pred svim  
zakonima, ja, čovjek,  
na gluhoj stijeni moje u tamu zaronjene sudbine, kopile napušteno od  
svih svjetova, bogalj, ja, koji izmjenjujem ponosne riječi s gluhim zvi-  
jezdama,  
meni s ranjava dlana, o! meni, začaranu čarobnjaku!  
meni s ranjava dlana, eto! lijeću u visinu sigurnim udarcima svojih  
pobjedničkih krila  
blistave ptice slatke radosti, nade i raspjevane čežnje.  
Jer pjesnik započinje tada, kada zapne u grlu glas.

TI SI NAJSADAŠNJIJA SADAŠNJOST ...

· Ti si najsadašnjija sadašnjost – i već uspomena, koja boli unaprijed.  
· Čujem tvoje disanje i dok ga nadnesen nad tebe slušam, činim se sam sebi kao luda, koja bi htjela da osluškuje nečije korake s druge strane mora.

· Govorio bih ti. Nikad još nisam imao toliko da kažem i da pitam.  
· Govorio bih ti. Ali prije nego što sam se oglasio,  
već čujem, kako između nas teturajući pada moj vjesnik, tebi upućena riječ.

· Kao što tijesni okovi stežu noge i ruke, tako mene, i grlo moje steže ova tišina.

· Do kosti me ujeda studen svijeta –  
zebem, kao da je ova slijepa, zalutala, ova gorka noć mrtvački odor,  
a drago nebesko sunce da je na njemu pokriveni ukočeni mrtvac.

## NIJE JOŠ VIDIO ...

Nije još vidio sunce onaj, tko nije stanovao u spilji neublažive  
mračne samoće.

Tko ne pozna stravičnu tišinu, u kojoj ne odjekuje vrisak,  
ne zna, da opojnost mogu dati povjerenja pune ljudske oči  
kada šireći se vraćaju nekome svjetlost njegove riječi.

Hvaljena neka bude samoća, jer bez nje nema neobuzdanoga dubokog  
zajedničkog izliva.

Hvaljen neka bude život bez domovine. Koga nije u snu i na javi  
boljelo i poput more mučilo, što uzalud traži domovinu, tome nijedna  
zemlja ne će biti domovina.

Plitak je bijes gnjevnog čovjeka, minut će ga, ali neka je blagosloven  
krotak čovjek, kad dijeli udarce.

Samo kad krotak čovjek, onaj, koji drži na svojim ramenima sjajan  
nebeski svod ludački smionih čežnja, podigne pesnicu na udarac,  
tada i samo tada bit će borba sud, koji blagoslivam.

Blaženi koji žive bez radosti. Samo onaj, tko je bez radosti, pouzdan  
je vjerenik radosti, vjeran joj do smrti.

## NISAM JEDAN ...

Nisam jedan, šestero ih je u meni. Stariji brat, i mlađi, i sestra – mrtvi. I otac i majka, koje su ubili.

Stotina sam. Stotina, i više ih je od stotine, kojima sam u lice gledao, ruku držao i koji su me zvali imenom, svaki svojim glasom.

Danas nemaju lica, ruku i njihov me glas više ne zove. I imena njihova znam još samo ja.

Govorim njihove riječi, mjesto njih govorim.

Vjernu riječ volim, vjernu riječ treba da nadem, da ne bih izgubio sebe i one, koji sa mnom nestaju.

## DUŽNIK SAM ...

Dužnik sam. Mrtve dugujem živima.

Moji mrtvi ne umiru, dok ja živim.

Umrijet će, kad više ne bude mene, koga u noćnim snima posjećuju kao da su još uvijek živi.

Ne umiru, jer ih ja, kad se iza sna budim, svakoga jutra iznova pokapam.

Kad se jednoga jutra ni ja ne budem probudio, ne će više biti nikoga, koga bi zapekla svijest, da ga je san varao. Tada oni ne će imati s kime da nastave svoj život, koji je u nedostiživoj i neumitnoj daljini bio prekinut.

Ali dok ja živim, moji mrtvi ne umiru. Njih ima mnogo. Mnogo ih je, kojih nema. Oni ne postoje, ali vrlo postoje, dok je mene.

Kad ne bude bilo nikoga, tko će ih morati svakoga jutra iznova pokapati, proći će i ono, što je minulo – proći će i prošlost.

Mnogi mrtvi umiru s onim, koji umre.

Ja suprotstavljam Ništavilu riječ, vjernu riječ, živu riječ, koja ih čuva: živu riječ mrtvih, svoju riječ, tu vjernu riječ suprotstavljam nevjernom Ništavilu.

Dužnik sam.

## NIJE STVAR RIJEČI ...

Nije stvar riječi, da se natječe s bukom,  
nije njena stvar, da nadvikuje oluju štropota i jauka golemih instrumenata sinova ove zemlje, daščućih muzikanata, koji ostadoše bez dirigenta.

Stvar je riječi u tome, da gola doziva голу tišinu.

Oko riječi, poput skromno treperave aureole, sja tišina,  
oko nje se šire krugovi tišine, ona se okružuje tišinom.

Kad se riječ pojavi, pred njom zanijemi, bježi loš njen dvojniki: našminkana fraza i bijedna brbljarija.

Riječ se ne pojavljuje kao veličanstven vladar, ona nema žezla, voj-ske, grimizna plašta –

riječ je gola, ona samo jest

i iskršava kao što iskršava zaboravljena drevna zagonetka,

riječ se pojavljuje začuđujući, začuđena,

i sva joj je snaga u onoj goloj tišini, što je nosi sa sobom iz dubine, iz dalekih dubina,

bomba je ne može raznijeti, tank je ne može satrti, izgovorena riječ i njena tišina ne mogu se raniti,

a u njenoj tišini svaki od nas ludih vikača čuje tišinu drugoga i голу tišinu svjetova

i onu čežnju, koju treba izraziti riječju, treperavom riječju, da bi postala čvrsto tijelo.

## SVAGDA SAM BIO GLADAN...

Svagda sam bio gladan – najčešće kruha, pa pravde i aktivnosti, a uvijek lijepe ljubavi i ljepote i dobre riječi, mnogo puta sam naprosto bio gladan odmora,

a uvijek sam ostao gladan – mene se od gladi ne može odijeliti, ona je sa mnom jedno, kao što su jedno moja ruka i moj dlan  
i znam, da je obmana, da ima sitih.

Prigušen vrisak se ne čuje i tko hoće da vidi čovjeka, mora ga uhoditi. Kao onaj, koji ima sastanak, presudni sastanak – ona, koju čeka, nije obećala pod izvjesno, da će doći, ali je rekla, možda, valjda, ako budem mogla –

kao onaj, koji se sprema na sastanak, pa čeka, stoji protegnut, za sve drugo gluh i vreba šum željenih koraka, stoji –

kao netko, tko bi da odleti i vrat mu se koči dok osluškuje,

a spušta se veče. I čovjek sada već čuje, da je ulica bučna, ne stoji više uspravljen, pognuo je glavu,

čuje već buku ulice, nema više osluškujući što da očekuje,

nema više zašto da podiže pogled, stoji, jer tko živi, mora negdje da bude,

stoji, jer je toliko, tako konačno zaboravljen kao beskorisna stvar, koju ne traži onaj, koji ju je izgubio,

stoji, toliko, tako konačno zaboravljen kao kakvo ime, koje više ništa ne govori onomu, koji ga čuje,

stoji – a onda se pokrene. Samo zato, jer se ne dâ uvijek stajati na istom mjestu,

odlučno zakorači i ide. I samo on zna, da samo zato ide, jer nema više što da očekuje, ide, jer nema više pravca, nema puta, nema što da radi.

Velegradske ulice su uveče kretanje raskošnoga veseloga šarenila. U raskošnom veselom šarenilu i on je šarena mrlja koja se kreće, i on izgleda kao i ostali, ostali izgledaju kao on u vrtlogu raskošnoga veseloga šarenila ulice.

Prieušeni vrisak se ne čuje i čovjek se ne vidi. Kao što se na ulici ne vide robovi, koji nestaju iza zidova tamnica.

## DA NE ZNAM ...

Da ne znam, da živim u prašumi, podsjetile bi me na to večernje velegradske ulice, koje se razmeću svojim sjajem.

Pa ako bi me razmetljivi večernji sjaj velegradskih ulica i zaveo, da zaboravim, da je on maska mračnih kutova i brloga, kojima je obrubljen moj električnim svijetlom osvijetljen put,

gdje su svi odreda gonjeni gonitelji, bijesovi, koji vrebaju na plijen, koji se za svoj plijen boje, svoj plijen čuvaju,

podsjetili bi me na to ljudi, što prolaze jedan kraj drugog s glumljenom sigurnošću,

s ravnodušnošću – svaki ima svoj posao – s ravnodušnošću kazaljke na brojačniku sata.

Pa i onda kad se poznaju, pa se pozdrave i dodirnu jedan drugome dlanom, čak i pod ruku kad se uzmu,

njihova su lica – gledam njihova lica, lica gledam, a znam svoje lice, i svoje lice znam! –

njihova su lica, i kad se jedan drugome nasmiješi, kao zatvorena vrata, malo se otvore, pa se brzo zalupe,

jer je strašan, tko je živ. Strašan je, jer krije strah, i strašan je, jer pobuđuje strah,

a čovjek je najstrašniji, jer je najranjiviji, od svih životinja može samo njemu izgovorena riječ zadati ranu.

Strašan je čovjek, jer dobrim vladanjem ili kunući, šuteći ili stvarno razgovarajući,

prikriva svježe rane, što uporno ne će da zacijele, ožiljke, što uvijek peku, i crninu noći u sebi, koja se nikomu ne povjerava.

Gledam lica, a znam svoje lice, i svoje lice znam!

Gledam lica i vidim, postoje svi razlozi za paniku, ali nitko ne vrišti. Vrištati bi trebalo, vrištati, kako još nitko nije vrištao.

Gledam lica, i eto ne vidim nikoga, tko bi već znao čuditi se

(čuditi se, ne shvaćajući, kao što se živi čudi smrti)

tko bi zastao i čija bi začuđenost zaustavila ljude na ulici i javila im vijest dobru, vijest najbolju, otkako kolaju vijesti u ovoj prašumi, vijest,

da je moguć čovjek, već je moguć takav čovjek, koji nije oprezan, koji nema ključeva u džepu, koji ima svega i ne boji se ni za što svoje i već i ne umije da shvaća one, što se boje,

koji se čudi (kao što se živi čudi smrti) što mu se drugi toliko čude zbog toga, što nema tajne, a ni straha,

to ga nagoni u čudo, jer ne živimo valjda u prašumi, zar ne?

ZAR NE ...

Zar ne, da je jednim jedinim anđeoskim udarcem pesnice razbijena  
okamenjena ravnodušnost na licima,

zar ne, da se uragan digao, da je uragan prošao i s ramena strgao i  
ponio naslijeđeni teret lijesova,

zar ne, da se mahom izgubila, bezglavo pobjegla žuta mòra Zavist,  
a s njom zajedno i škiljava Opreznost, a za njima se vuku njihovi skr-  
letni skuti podmuklih, bijesnih, gorkih Strahovanja –

zar ne, koliko je odmah sjaja u zraku, kako ga slobodna pluća udišu!  
koliko je sjaja u očima!

zar ne, da ruke još jučer gramzljive i pesnice još jučer mučene grčem,  
podrhtavaju od nove radosti, što žele milovati i darivati,

zar ne, sve, što je kapija, vrata, prozor, širom je otvoreno  
i zanosna pjesma, pjesma o slobodnim rijekama, o morima, što zovu  
i o ljubavnom bolu,

zar ne, da je zanosna, prava pjesma zavitlala i odnosi vjekovne,  
tromo nagomilavane laži i izmeće iz Grada ljepljivu prljavštinu, smeće  
svih tajna?

(o tamna li brijega, pa ipak, pred svijetlim pjevanjem gotovo da  
leti kao otrovno zeleni mjehur!)

zar ne, nema mu više ni traga, ni traga mu više nema.

I zar nije već i plakati lijepo? plakati nad čovjekom, koga boli čo-  
vjek, plakati, što ljubav prolazi i što je smrt zakon,

ne postaje li od plakanja, pa čak i od smrti život već žarči, onaj, koji  
živi, življi, širi i obilniji u darivanju?

## PUTUJU TRI KRALJA ...

Putuju tri kralja natovarena blagom: zlatom, tamjanom, mirhom, kao mazga natovarena idu neprohodnim putovima, ukleta tri kralja uzalud muke putovanja proklinju, uzalud ih svaki jarak mami kao da je meka postelja, otpočinuti ne smiju, uvijek natovareni moraju u neprestanoj hitnji tražiti Dijete, da mogu, obradovavši se veoma velikom radošću pokloniti mu se i odati mu počast

i darivati ga svojim teškim blagom: zlatom, tamjanom, mirhom!

Tri kralja ukleta, natovareni kao mazga, od umora teturaju i traže Dijete –

tražimo Dijete, samo Dijete tražimo, da bismo mu mogli dati sve što imamo, za koga će zaista biti dar ono, čime ćemo ga darivati, koje će naše zlato primiti kao zlato – milostivo nas opljačkati.

Kao ona tri kralja i mi smo beskorisni prosjaci luralice sve dok radi nekoga sami sebe ne možemo opljačkati s radošću u srcu.

Radi toga i jesu noći i tolika noćna lutanja po poljima bez betlehem-ske zvijezde, među ponorima, kada nam vjeđe od besanice bivaju teške, radi toga i tragamo za blagom i teglimo, dok nam srce grozničavo bije i koljena klecaju!

I zato velim: proklet bio napor rada, o! što je gadan!

I zato velim: blaženo li je moje prokletstvo, divnijega od njega nema!

Ima li, recite mi, tri kralja, išta gluplje od ovoga života?

I ima li pod nebom išta drugo,

što bi trenutke i godine obasjavalo tolikom svjetlošću i razumom

kao ovaj glupi, glupi život?

Stostruka je istina, da nema tužnije životinje od mene, i stostruka je istina, da ga nema, tko bi bolje od mene poznavao slast, miris i čar opojnoga blaženstva.

I zato velim, da ga nema, tko bi bio gladniji od mene

i tako ludo nezasićljiv kao ovih mojih deset gladnih prstiju,

koji bi kao ja uvijek htio vatru da razbuktava, vatru, koja čovjeku nebo otvara,

nema ga, tko bi bio zadovoljan s tako malim kao ja,

kao ja, kome je dovoljno i manje od maloga,

koji pri svjetlosti jedine sveće, ne žudeći ni za čim drugim, sit, krotak kao cvijet,

zapanjeno zahvalan naslanjam glavu na sjenovit dlan tihe tame.

Tri kralja, blagom natovarena, traže blago ...

## UMRIJETI JE TEŠKO ...

Umrijeti je teško. Samo pokapanje je teže od umiranja.

Čista opojnost čini smrt u borbi lakom.

Ali kad treba pokapati, preživjeti nekoga – nema ničega, što bi ublažilo bol,

što bi zasjenilo onaj poput mača svijetao bol.

I dobro je, da je tako.

Tvrdo iskovan i oštar je

bol, stravično svijetli, u sivilo dana svijetli i njegova oštrica svijetli u umorne oči, koje se sklapaju, i nema tako tamna kuta, koji on ne bi ranjavao,

I dobro je, da je tako.

Tko živi zaboravljajući, izdajnik je.

Osirotjela muka, osirotjela rana, osirotjela krv je ono, što on proćerdava.

Rasipnik je onaj, koji na sajmu zaborava u bescjenje daje svijetao bol, što su mu ga povjerili oni pokopani, oni grobovi.

Ali ja sam škrt.

Vjeran i škrt čuvar svih čežnja onih pokopanih, samrtnog njihovog bljedila, posljednjih njihovih hropaca,

o osirotjeloj mucu, o osirotjeloj rani, o osirotjeloj krvi vodim ljubomorno računa, strašan, škrt gavan, živo groblje, rasipnički živ,

tako sam vjeran životu. I dobro je, da je tako.

## VJETRIĆ LJULJA ...

Vjetrić ljulja trsku, sladak je poljubac drage i gorka je smrt – tako je, otkako postoje trska, vjetrić, poljubac i smrt  
i tako će biti sve dotle, dok bude trska, vjetrića, poljupca i smrti.

Zabljesnuo je i gasi se pod vječnim zvijezdama plamen žigice. Jedan trenutak, dok je gorio, sanjao je, da je više nego plamičak jednoga trenutka, činio se sam sebi objavom silnom kao lomača, vatrom što razara i stvara,

a dovoljan je bio dašak, pa se ugasio kao da i nije nikad zabljesnuo, gorio, pržio.

Vjetrić ljulja trsku, sladak je poljubac drage i gorka je smrt – mirne li jednostavnosti, pune dostojanstva čistih činjenica!

Pa sve da i stane kazaljka na satu, sve da se i razbije ura ili da odbija sate bez reda – sve da i stanu kazaljke na svim satovima na zemlji, vrijeme prolazi, iza dana dolazi noć, a iza zore dan.

Vjetrić ljulja trsku, sladak je poljubac drage i gorka je smrt.

Istina, gladnu je čovjeku zbir svih mudrosti dobar komad kruha, ali riječ je više nego prazan zvuk,

plamen žigice bljesne i začas se ugasi. O, gledati budnih očiju! gledati i sanjati! i ostaviti za sobom bar jednu vlastitu riječ, živu riječ o tome, kakav sam čovjek bio i što sam vidio

kao čovjek pod ravnodušnim vječnim zvijezdama!

## NIJE ON NEKI NESTAŠAN ...

Nije on neki nestašan vražić, što samo zadirkuje i voli da se igra, kao proljetni vjetar, sa suknjama djevojčica,  
nego čudovište s njuškom gorile,  
star je đavo, star kao zemlja, onaj pravi đavo.  
Nerijetko ga sretam, iskršava na svakom koraku,  
kadikad se ušulja za mnom na vrata u moju sobu,  
voli da sjedi na rubu moga kreveta pri svjetlosti noćne lampe, a rado  
sjedi i onda, kad ugasim lampu.

Kad čitam knjigu ili kada je preda mnom papir, a u ruci pero,  
on ponekad i u pô bijela dana bulji u mene iz redaka slova kao da su  
slova prozori.

Trebalo bi mu nešto reći. Ali on ljudsku riječ ne razumije.

Trebalo bi uzeti toljagu, toljagu bi trebalo uzeti, toljagu, pa poći na  
njega, zatući ga – ali on je jači, star kao zemlja –

ali sve da se i bacim na njega, da se s njim porvem, još prije nego  
bih ga dotakao, on bi izmaknuo, kao da ga nema.

Nema ga.

Ponekad se zanesem, ponekad sam i sretan, često puta plačem, a znam  
i to, što je ljut bol,

ali đavo, to čudovište s njuškom gorile (star kao zemlja)

gleda me, a oči su mu samo dvije duboke prazne rupe

kao u zidu rane od čavala

ili – jedan do drugoga – dva tek iskopana groba.

Da li je zao? Ždere i nadživljuje sve i, gle, zijeve i evo je tu.

Pravi đavo, star kao zemlja.

## KAD SE LAMPA ZAPALI ...

Kad se lampa zapali, ona ozlijedi mrak, a riječ ranjava tišinu.

Ono, što živi, krvari i zadaje rane. Svatko, tko živi, izletnik je u neshvatljivim krajevima, gdje vladaju neshvatljivi zakoni.

Usne, kojima se moje usne žudno priljubljuju, kad se od mojih usana odvoje.

odgurnu me u krutu studen tuđih stvari.

Dok nisam kušao blaženi žar opojnosti, nisam vjerovao, da čovjek može tako zepsti.

Svatko, tko živi, izletnik je u neshvatljivim krajevima, gdje vladaju neshvatljivi zakoni.

Nitko nas ne ispunja takvim bolom, kao onaj, koji nas usrećuje. Je li, draga? A ipak, ako je sretno stanje kamena jedina moguća sreća, bi li htjela biti sretna?

Neshvatljivi, u neshvatljivim krajevima, podloženi neshvatljivim zakonima, krvarimo i zadajemo rane, jer živimo – krvarimo i zadajemo rane,

i onaj čvrsti kontinent od snova, s gradom, ulicama i poznatim bićima, što se kreću u čudnu sjaju,

poljulja se u zemljotresu buđenja, u podmuklu zemljotresu, kakvo je svako buđenje, poljulja se i raspadne i postane zagonetnom dalekom pustoši,

Hiljadu puta pokapamo mrtve, hiljadu puta umiremo – o! kako je to uzbudljivo, o! kako je to neshvatljivo, užasno i divno – a usto znamo i da pjevamo, mi, čudesni izletnici!

